

NATUURTOETS PARIJSCH-ZUID

in opdracht van:	<i>CV Ontwikkelingsmaatschappij Parijsch</i>
projectnummer:	14030100
omvang rapportage:	19 pagina's (excl. bijlagen)
projectleider:	ing. H. Zwart MSc.
auteur(s):	ing. C. de Bruijn, ing. M.P. Scherpbier
datum:	25 januari 2005
versie:	02
status:	definitief

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Projectdoelstelling	3
1.3	Projectgebied	3
2	Inventarisatiemethodiek	4
2.1	Werkwijze	4
2.1.1	In beeld brengen biotooptypen	4
2.1.2	Verzamelen bestaande soortgegevens	4
2.1.3	Veldbezoek	4
2.2	Volledigheid inventarisatie	6
3	Aanwezigheid beschermde flora en fauna	8
3.1	Biotooptypen	8
3.2	Flora	9
3.2.1	Op basis van geraadpleegde bronnen mogelijk aan te treffen soorten	9
3.2.2	Aangetroffen en op basis van biotooptypen te verwachten soorten	9
3.3	Fauna	10
3.3.1	Op basis van geraadpleegde bronnen mogelijk aan te treffen soorten	10
3.3.2	Aangetroffen en op basis van biotooptypen te verwachten soorten	11
4	Effectbeschrijving	13
4.1	Ontwerp	13
4.2	Voorgenomen werkzaamheden	13
4.3	Effecten op flora	14
4.4	Effecten op fauna	14
5	Mitigerende en compenserende maatregelen	16
5.1	Algemeen / uitvoering	16
5.2	Verbeteren en creëren biotoop bittervoorn	17
5.3	Advies aan te leggen ecologische verbinding	17
5.4	Advies in te richten oeverzones	17
6	Vervolgstappen	18
6.1	Inleiding	18
6.2	Status van deze natuurtoets	18
6.3	Tijdspad ontheffingsaanvraag	18
7	Bronnen	19

Bijlagen

- 1 Handelingen, per diersoort, waarvoor ontheffing moet worden aangevraagd
- 2 Natuurwetgeving en relevantie voor Parijsch-Zuid

Kaarten

- 1 Overzicht biotopen
- 2 Aangetroffen beschermde en bedreigde flora en fauna (deelgebied 1)
- 3 Aangetroffen beschermde en bedreigde flora en fauna (deelgebied 2)
- 4 Aangetroffen beschermde en bedreigde flora en fauna (deelgebied 3)

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

De Commanditaire Vennootschap (CV) Parijsch heeft het voornemen om aan de westzijde van de stad Culemborg een uitbreidingswijk te realiseren. Hier worden maximaal 1.700 woningen gerealiseerd. Dat Culemborg een nieuwe woonwijk wil realiseren, heeft twee redenen. Ten eerste kan Culemborg momenteel zelf moeilijk aan de woningvraag voldoen. Ten tweede heeft de gemeente de taak om de verstedelijkingsopgave uit de regio op te vangen.

1.2 Projectdoelstelling

Voor de uitbreidingswijk moet worden getoetst of deze in strijd is met de Nederlandse natuurwetgeving. Voor dit project is dit alleen de Flora- en faunawet (zie bijlage 2). Het doel van de natuurtoets is het in beeld brengen van de (beschermde) planten- en diersoorten in het projectgebied. Informatie hierover is noodzakelijk omdat op deze wijze getoetst kan worden of voor de voorgenomen werkzaamheden ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet aangevraagd moet worden. Ook kunnen aan de hand van de verkregen informatie in een vroegtijdig stadium compenserende en/of mitigerende maatregelen worden voorgesteld.

Deze natuurtoets maakt deel uit van het beleidsadvies Relevante omgevings effecten rapport Parijsch (ROER).

1.3 Projectgebied

Het projectgebied wordt in het oosten begrensd door de stad Culemborg. In het zuiden vormen de Rietveldseweg en de Wethouder Schoutenweg de grens, in het noorden de Lekdijk.

De oostgrens bestaat uit het inundatiekanaal. Het projectgebied is circa 150 ha groot. Figuur 1 geeft de globale ligging en omvang van het projectgebied weer. (Het projectgebied bevindt zich tussen de coördinaten 441,141 en 439,143.)

Figuur 1: Ligging projectgebied

2 INVENTARISATIEMETHODIEK

2.1 Werkwijze

2.1.1 In beeld brengen biotooptypen

Bestaande soortgegevens worden vaak aangeleverd op kilometerhokniveau. Dit heeft als nadeel dat de praktijk kan uitwijzen dat een planten- of diersoorten alleen voorkomt in het deel van een kilometerhok dat buiten het projectgebied valt.

Om vast te kunnen stellen of een soort wel of niet voorkomt binnen het projectgebied, vindt in eerste instantie een veldinventarisatie plaats. Tijdens deze inventarisatie wordt het voorkomen van een aantal planten- en diersoorten met zekerheid vastgesteld, doordat ze worden gezien of sporen ervan worden aangetroffen. Ook wordt tijdens de inventarisatie vastgesteld of er beschermde soorten voorkomen die niet genoemd zijn in de bestaande gegevens.

Er zullen echter een aantal soorten niet worden waargenomen, omdat het veldbezoek buiten de voor die betreffende soort geschikte inventarisatieperiode plaatsvindt of omdat er geen uitgebreide inventarisatie kan plaatsvinden met vangmiddelen e.d. In dergelijke gevallen is het belangrijk om een inschatting te kunnen maken of een soort, die volgens de geraadpleegde bronnen in het projectgebied kan voorkomen, daar ook daadwerkelijk verwacht mag worden. Door biotooptypen toe te kennen kan een inschatting worden gemaakt of er een geschikte leefomgeving voor de betreffende soort binnen het projectgebied aanwezig is en of het dus aannemelijk is dat de soort aanwezig is. Tevens kan aan de hand van de biotopen een inschatting gemaakt worden van de kwaliteit van het leefgebied voor de aangetroffen beschermde planten en dieren en hoe zij gebruik maken van (de biotopen binnen) het projectgebied.

2.1.2 Verzamelen bestaande soortgegevens

Voor het onderzoek naar het voorkomen van beschermde planten en dieren is in de eerste plaats zo veel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande soortgegevens. In de tabel 2.1 is weergegeven welke bronnen er per soortgroep zijn gebruikt voor de natuurtoets.

Tabel 2.1: beschikbare bronnen

soortgroep	bronnen en datering
vaatplanten	Provincie Gelderland, woningbouwproject Parijsch MER,
zoogdieren/vleermuizen	Natuur en Vogelwacht Culemborg (NVWC)
broedvogels	NVWC, woningbouwproject Parijsch MER
reptielen	-
amfibieën	NVWC, woningbouwproject Parijsch MER
vissen	-
vlinders en libellen	NVWC, woningbouwproject Parijsch MER
wintervogels	-
sprinkhanen	-
mossen	-
korstmossen	-
paddestoelen	-

2.1.3 Veldbezoek

Naast het gebruik van bestaande gegevens zijn ter aanvulling en controle veldbezoeken afgelegd. Hiervoor waren de maanden april, mei en juni beschikbaar en in deze periode zijn vier veldbezoeken afgelegd. De inventarisatiemethoden die tijdens het veldbezoek zijn toegepast, worden hierna per soortgroep beschreven.

- Vaatplanten

De via het Natuurloket aangeleverde gegevens van de FLORON worden als goed aangemerkt. De gegevens zijn echter van de periode voor 1990. Een aanvullende inventarisatie naar de actuele stand van zaken is daarom uitgevoerd. Tijdens de veldbezoeken is een controle uitgevoerd door op geschikte standplaatsen gericht te zoeken naar exemplaren van de verschillende beschermde en bedreigde plantensoorten die uit de FLORONgegevens naar voren komen. Daarnaast is er globaal gekeken of er beschermde of bedreigde planten voorkomen die niet genoemd zijn in de gegevens van de FLORON. Voor van de planten is op basis van de aanwezige biotopen ingeschat of de door de FLORON genoemde soorten daadwerkelijk kunnen voorkomen binnen het projectgebied of dat ze ergens anders binnen het desbetreffende kilometerhok verwacht moeten worden.

- Zoogdieren

Tijdens de veldbezoeken is de aanwezigheid van zoogdieren geïnventariseerd. Er is naast zichtwaarneming van dagactieve soorten ook gelet op vraatsporen, nesten en hollen, prooiresten, wroet en graafsporen, uitwerpselen en loopsporen. Er heeft geen gericht onderzoek (met batdetector) ten aanzien van vleermuizen plaatsgevonden, maar er is wel gelet op eventuele sporen die duiden op de aanwezigheid van kolonies.

- Broedvogels

De NVWC gegevens geven een vrij betrouwbare indruk van de broedvogelstand in het projectgebied. De gegevens stammen uit 1999 maar grote delen van het gebied zijn sindsdien niet ingrijpend veranderd. De voor dit project uitgevoerde inventarisatie was daarom met name controlerend en aanvullend van karakter.

- Amfibieën

De gegevens van de NVWC zijn bij de inventarisatie van amfibieën als basis gebruikt. Aanvullend hierop is tijdens het veldbezoek gericht gezocht naar het voorkomen van amfibieën (zicht- en geluidswaarneming adulte exemplaren, plonzen, aanwezige eiklommen, eisnoeren, larven etc.)

- Vissen

De inventarisatie is uitgevoerd door middel van een draagbaar elektrovisapparaat (zie figuur 2.1). Er zijn in totaal 5 trajecten bemonsterd van 125 tot 315 m lengte. De ligging van de trajecten is in figuur 2.2 weergegeven. De bevestigde trajecten zijn zo gekozen dat ze een representatief beeld geven van het totale projectgebied.

Figuur 2.1: visonderzoek d.m.v. elektrovisapparaat

Figuur 2.2: overzicht van bevestigde trajecten

- Vlinders en libellen

De biotooptypen in het gebied en de landelijke verspreiding van de beschermde vlinder- en libellensoorten in Nederland maken het aannemelijk dat er geen beschermde soorten in het projectgebied aanwezig zijn. Wel kunnen er bedreigde (Rode lijst) soorten voorkomen. Daarom is tijdens de veldbezoeken, door middel van zichtwaarnemingen van volwassen exemplaren, geïnventariseerd welke vlinder- en libellensoorten voorkomen.

- Wintervogels

De beschikbare inventarisatieperiode was niet geschikt voor wintergasten. Ook zijn geen bestaande gegevens beschikbaar.

- Overige soortgroepen

Het voorkomen van beschermde soorten uit overige soortgroepen (o.a. insecten en reptielen) is op basis van hun verspreiding binnen Nederland genoeg uit te sluiten. Ook de gewenste biotooptypen voor deze soorten ontbreken. Er zijn geen sprinkhanen, mossen, korstmossen en paddestoelen opgenomen in de lijst van beschermde soorten van de Flora- en faunawet. De genoemde soorten en soortgroepen zijn daarom niet geïnventariseerd.

2.2 Volledigheid inventarisatie

Een volledige inventarisatie kan alleen plaatsvinden als in de gehele periode van maart tot en met september geïnventariseerd kan worden. Gezien het bovenstaande en door aanvulling met bestaande gegevens kan voor dit project gesproken worden van een redelijk volledige/complete inventarisatie.

De mate van volledigheid wordt aangegeven aan de hand van symbolen.

++ = goed, + = voldoende, +/- = matig, - = slecht

Vaatplanten

Om een compleet beeld van beschermde plantensoorten te krijgen is inventarisatie van april t/m september nodig. Er is van april t/m juni geïnventariseerd waardoor mogelijk een aantal nazomerbloeiërs niet in beeld zijn gebracht. Gezien het karakter van het gebied (grotendeels in intensief landbouwkundig gebruik) is de kans op beschermde planten niet erg groot. Door de gegevens van de inventarisatie te combineren met de bestaande soortgegevens van de provincie Gelderland en het woningbouwproject Parijsch MER, is een compleet beeld ontstaan.

Volledigheid: ++

Zoogdieren

Naast losse gegevens van de NVWC, hebben de veldbezoeken voldoende aanvullende informatie opgeleverd.

Volledigheid: +

Broedvogels

De gegevens van de broedvogelmonitoring uit 1997 (lit. 5) zijn volledig en tijdens de verschillende veldbezoeken (zie tabel 3.2) zijn de gegevens in voldoende mate gecontroleerd en aangevuld.

Volledigheid: ++

Amfibieën

Om een volledig beeld te krijgen van amfibiesoorten is in het voorjaar en in de zomer geïnventariseerd. In het voorjaar (maart t/m half mei) is met name gezocht naar aanwijzingen voor voortplanting (o.a. eisnoeren en eiklommen). In deze periode vindt ook koorvorming plaats van de vroege soorten (gewone pad en bruine kikker). In de periode daarna (tot in augustus) is meer gelet op andere roepende amfibieën. Tevens is gezocht naar larven, subadulte en adulte exemplaren. De gerichte inventarisaties in de gewenste periode, aangevuld met het herpetologisch onderzoek 1990(lit. 3) leveren een compleet beeld op.

Volledigheid: ++

Vissen

De steekproefsgewijze visstandbemonstering met behulp van electrovisserij geeft een representatief en betrouwbaar beeld van de in het gebied voorkomende vissoorten.

Volledigheid: ++

Vlinders en libellen

De vliegtijd van alle vlinders en libellen valt binnen de beschikbare inventarisatieperiode. Er kan daarom van worden uitgegaan dat, naast de tijdens de inventarisatie aangetroffen soorten, geen andere soorten in het projectgebied voorkomen.

Volledigheid: ++

Wintervogels

Er zijn geen gegevens beschikbaar en gezien de beschikbare periode, was inventarisatie niet mogelijk. Gezien de ligging van het gebied en de aanwezige biotooptypen worden geen wintervogels verwacht.

Volledigheid n.v.t.

Overige soortgroepen

Er zijn geen gegevens beschikbaar en er is geen inventarisatie uitgevoerd.

Volledigheid n.v.t.

3 AANWEZIGHEID BESCHERMDE FLORA EN FAUNA

3.1 Biotooptypen

Binnen het projectgebied zijn 11 verschillende biotooptypen te onderscheiden op basis van vegetatie, abiotiek, inrichting of grondgebruik.

Solitaire boom

Boom die niet wordt omgeven door andere bomen. In het projectgebied staan voornamelijk solitaire zwarte els (*Alnus glutinosa*) en gewone es (*Fraxinus excelsior*).

Bomenrij

Lijnvormige beplanting met boomvormers. Binnen het projectgebied komen bomenrijen voor van gewone es (*Fraxinus excelsior*) en zwarte els (*Alnus glutinosa*).

Bos

Opstand van hoofdzakelijk zwarte populier (*Populus nigra*). De struiklaag bestaat uit eenstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*), schietwilg (*Salix alba*) en zwarte els (*Alnus glutinosa*).

Soortenarm grasland

Grasland met een zeer soortenarme grasvegetatie dat in gebruik is voor agrarische doeleinden. Engels raaigras (*Lolium perenne*) is de dominante grassoort. Daarnaast zijn algemene graslandplanten zoals gewone paardebloem (*Taraxacum officinale*), paarse dovenetel (*Lamium purpureum*) en gewone hoornbloem (*Cerastium fontanum*) aanwezig.

Boomgaard

Perceel waarop hoogstamfruitbomen worden gekweekt.

Bouwlocatie/braakliggend terrein

Percelen die braak liggen, waarop bouw materiaal is opgeslagen of waarop grondwerkzaamheden plaatsvinden.

Detailwatergang < 5m

Kleinere (tot 5 m) watergangen die belangrijk zijn voor detailwatersysteem. In het projectgebied zijn deze veelal (zeer) voedselrijk.

Hoofdwatergang > 5m

Bredere watergangen (vanaf 5 m) die belangrijk zijn voor het hoofdwatersysteem. Ook deze watergangen zijn matig tot (zeer) voedselrijk.

Bouwland

Percelen die in gebruik zijn ten behoeve van akkerbouw.

Bebouwd perceel

Percelen waarop voornamelijk bebouwing aanwezig is.

Wegen

Dit type is een samenvoeging van alle verharde wegen.

3.2 Flora

3.2.1 Op basis van geraadpleegde bronnen mogelijk aan te treffen soorten

Uit de beschikbare bronnen (tabel 2.1) blijkt dat de beschermde soorten uit tabel 3.2 binnen de relevante kilometerhokken, en dus mogelijk in het studiegebied, voorkomen.

Tabel 3.2: op basis van geraadpleegde bronnen mogelijk aan te treffen beschermde en/of bedreigde plantensoorten.

Latijnse naam	Nederlandse naam	Flora- en faunawet	Habitatrichtlijn	Rode lijst 2004
<i>Caltha palustris</i>	gewone dotterbloem	X	-	kwetsbaar
<i>Dipsacus fullonum</i>	grote kaardenbol	X	-	-
<i>Butomus umbellatus</i>	zwanebloem	X	-	-

3.2.2 Aangetroffen en op basis van biotooptypen te verwachten soorten

Tijdens de veldbezoeken is alleen de zwanebloem waargenomen, langs een van de watergangen waar het visonderzoek heeft plaats gevonden met de codering E2. Voor de ligging van dit traject zie paragraaf 2.1.3.

Tabel 3.3: in het projectgebied aangetroffen en (op basis van biotooptypen) naar verwachting aanwezige plantensoorten

Nederlandse naam	Aangetroffen	Naar verwachting aanwezig	Biotooptype(n)
Plantensoorten			
gewone dotterbloem	-	X	soortenarm grasland en slootkant
grote kaardenbol	-	X	braak liggend terrein
zwanebloem	X	-	slootkant

3.3 Fauna

3.3.1 Op basis van geraadpleegde bronnen mogelijk aan te treffen soorten

Uit de beschikbare bronnen (zie tabel 2.1) blijkt dat de beschermde soorten uit tabel 3.3 binnen de relevante kilometerhokken, en dus mogelijk in het studiegebied, voorkomen.

Tabel 3.4: op basis van geraadpleegde bronnen mogelijk aan te treffen beschermde en/of bedreigde diersoorten

Latijnse naam	Nederlandse naam	Flora- en faunawet	Habitatrichtlijn	Rode lijst 2004
Zoogdieren				
<i>Apodemus sylvaticus</i>	bosmuis	X	-	-
<i>Erinaceus europeus</i>	egel	X	-	-
<i>Micromys minutus</i>	dwergmuis	X	-	-
<i>Mustela erminea</i>	hermelijn	X	-	-
<i>Mustela nivalis</i>	wezel	X	-	-
<i>Mustela putorius</i>	bunzing	X	-	-
<i>Lepus europeus</i>	haas	X	-	-
<i>Oryctolagus cuniculus</i>	konijn	X	-	-
<i>Capreolus capreolus</i>	ree	X	-	-
<i>Clethrionomys glareolus</i>	rosse woelmuis	X	-	-
<i>Pitymys subterraneus</i>	ondergrondse woelmuis	X	-	-
<i>Sorex coronatus</i>	tweekleurige bosspitsmuis	X	-	-
<i>Crocidura russula</i>	huisspitsmuis	X	-	-
<i>Talpa europea</i>	mol	X	-	-
<i>Microtus arvalis</i>	veldmuis	X	-	-
<i>Arvicola terrestris</i>	woelrat	X	-	-
<i>Vulpes vulpes</i>	vos	X	-	-
Broedvogels				
<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	kleine karekiet	X	-	-
<i>Anas clypeata</i>	slobeend	X	-	kwetsbaar
<i>Anas strepera</i>	krakeend	X	-	-
<i>Aythya fuligula</i>	kuifeend	X	-	-
<i>Cuculus canorus</i>	koekoek	X	-	-
<i>Muscicapa striata</i>	grauwe vliegenvanger	X	-	gevoelig
<i>Limosa limosa</i>	grutto	X	-	gevoelig
<i>Motacilla flava</i>	gele kwikstaart	X	-	gevoelig
<i>Sylvia atricapilla</i>	zwartkop	X	-	-
<i>Sylvia communis</i>	grasmus	X	-	-
<i>Tadorna tadorna</i>	bergeend	X	-	-
<i>Tringa totanus</i>	tureluur	X	-	gevoelig
<i>Troglodytes troglodytes</i>	winterkoning	X	-	-
Amfibieën				
<i>Alytes obstetricans</i>	vroedmeesterpad	X	IV	kwetsbaar
<i>Rana temporaria</i>	bruine kikker	X	-	-
<i>Triturus vulgaris</i>	kleine watersalamander	X	-	-
<i>Hyla arborea</i>	boomkikker	X	IV	bedreigd
<i>Rana arvalis</i>	heikikker	X	IV	kwetsbaar
Vlinders				
<i>Papilio machaon</i>	koninginnenpage	-	-	gevoelig

3.3.2 Aangetroffen en op basis van biotooptypen te verwachten soorten

Tijdens de veldbezoeken zijn diverse beschermde en/of bedreigde soorten, of sporen hiervan, in het projectgebied aangetroffen. Een aantal soorten die volgens de bronnen voor kunnen komen, zijn niet aangetroffen tijdens de veldbezoeken, maar zijn op basis van de aanwezige biotooptypen wel in het gebied te verwachten. Zowel de aangetroffen als de naar verwachting aanwezige soorten op basis van gewenste biotooptypen zijn opgenomen in tabel 3.4.

Tabel 3.5: in het projectgebied aangetroffen en (op basis van biotooptypen) naar verwachting aanwezige soorten

Nederlandse naam	Aangetroffen	Naar verwachting aanwezig	Biotooptype(n)
Zoogdieren			
haas	X	-	soortenarm grasland
konijn	X	-	soortenarm grasland
egel	-	X	bos en soortenarm grasland
hermelijn	-	X	vrijwel alle biotopen
bunzing	-	X	hoofdzakelijk overgangszones tussen biotopen
bosmuis	-	X	bos
vos	-	X	bos en bouwland
ree	-	X	bos en bouwland
dwergmuis	-	X	bouwland
rosse woelmuis	-	X	hoofdzakelijk bos
ondergrondse woelmuis	-	X	soortenarm grasland
tweekleurige bosspitsmuis	-	X	loofbos en soortenarm grasland
huisspitsmuis	-	X	soortenarm grasland
wezel	-	X	soortenarm grasland
mol	X	-	soortenarm grasland
veldmuis	X	-	soortenarm grasland
woelrat	X	-	soortenarm grasland (oevers)
Broedvogels			
blauwe reiger	X	-	detail- en hoofdwatgang >< 5m
boerenzwaluw	X	-	bouwlocatie
buizerd	-	X	bos en bouwland
ekster	X	-	bouwland bosrand
graspieper	X	-	soortenarm grasland
grauwe gans	X	-	detail- en hoofdwatgang >< 5m
huismus	X	-	bebouwing bouwland
kauw	X	-	bouwland
kievit	X	-	soortenarm grasland
meerkoet	X	-	detail- en hoofdwatgang >< 5m
merel	X	-	bos
roek	-	X	bosrand
roodborst	X	-	bos
scholekster	X	-	soortenarm grasland
sperwer	-	X	bos
spreeuw	X	-	soortenarm grasland
tijf tjaf	X	-	bos
torenavalk	-	X	Bouwland en soortenarm grasland
vink	X	-	bos
wilde eend	X	-	soortenarm grasland, detail- en hoofdwatgang >< 5m
zwarte kraai	X	-	bouwland
Amfibieën	-		
bruine kikker	X	-	detail- en hoofdwatgang < 5m
gewone pad	-	X	detail- en hoofdwatgang < 5m
groene kikker complex	X	-	detail- en hoofdwatgang < 5m

Nederlandse naam	Aangetroffen	Naar verwachting aanwezig	Biotooptype(n)
kleine watersalamander	-	X	detail- en hoofdwatgang < 5m
Vissen			
bittervoorn	X	-	detail- en hoofdwatgang >< 5m
kleine modderkruiper	X	-	detail- en hoofdwatgang >< 5m
vetje	X	-	detail- en hoofdwatgang >< 5m
Vlinders			
koninginnenpage	-	X	bouwland

Het gebied is niet geïnventariseerd op het voorkomen van vleermuizen. Gezien het ontbreken van verspreiding gegevens, het niet aanwezig zijn van sporen die duiden op aanwezigheid en de in het gebied aanwezige biotooptypen, mag worden aangenomen dat het projectgebied niet is bewoond en hoogstens als jachtgebied wordt gebruikt.

Amfibieën

Het voorkomen van de heikikker is erg onwaarschijnlijk omdat er geen geschikte voortplantingsbiotoop aanwezig is. Ook zijn tijdens de veldbezoeken geen heikkikkers, eiklompjes of larven waargenomen. Dit samen sluit daarom vrijwel uit dat de heikikker in het projectgebied voorkomt. De vroedmeesterpad is niet aangetroffen, deze soort komt alleen voor in de tuin van een amfibieënliehebber die binnen het projectgebied ligt (net als enkele andere kunstmatig geïntroduceerde zeldzame amfibieënsoorten, zoals de boomkikker).

In de Goilberdinger- en Baarsemwaard en in de watergangen in de wijk Parijsch Noord komt de rugstreeppad voor. De kans dat deze in het plangebied voorkomt is klein, maar bouwactiviteiten kunnen de pad wel aantrekken. De pad koloniseert namelijk zeer snel in nieuwe gebieden.

Vissen

De vissoorten zijn tijdens het visonderzoek waargenomen zie paragraaf 2.1.3. Zoetwatermossels komen waarschijnlijk voor in de visvijver die aan camping Welborn grenst of in het inundatiekanaal langs de westkant van het plangebied Parijsch-Zuid. In de watergangen binnen het projectgebied komen de mossels nauwelijks voor.

4 EFFECTBESCHRIJVING

4.1 Noodzaak, afwegingen en ontwerp Parijsch-zuid

De noodzaak voor het realiseren van de uitbreidingswijk Parijsch-zuid ligt in de grote vraag naar woningen in Culemborg. Deze vraag bestaat uit de 'eigen' woningbehoefte en uit de taak om de verstedelijkingsopgave uit de regio op te vangen. (Voor wat betreft de mogelijke bouwlocatie heeft) De provincie Gelderland stelt dat het realiseren van een uitbreidingslocatie pas aan de orde is als alle mogelijke inbreidingslocaties zijn benut of niet tijdig in ontwikkeling genomen kunnen worden.

Naast het benutten van de inbreidingslocaties, ontkomt de gemeente Culemborg echter niet aan het realiseren van een uitbreidingslocatie. In 1996, toen naar een locatie voor een nieuwbouwwijk werd gezocht en een locatie aanwezen moest worden, is gekozen voor een uitbreiding aan de westzijde van Culemborg. Later is het plan voor de nieuwe wijk in westelijke richting uitgebreid ten behoeve van een betere landschappelijke inpassing en een kwalitatief rijke schakering van de ruimtelijke structuur van de nog te bouwen woonwijk. De nieuwe wijk sluit op een bestaande wijk aan, maar heeft wel een nieuw ontwikkelingsbeeld.

In het ontwerp voor de nieuwbouwwijk vallen onmiddellijk de vier geplande terpdorpen op. De dorpen bieden samen ruimte aan maximaal 1.700 woningen. Tussen de dorpachtige kernen komen lanen, bospercelen en boomgaarden. Er omheen komen boomsingels zodat de bebouwing van uit het omringende landschap niet nadrukkelijk zichtbaar is. Binnen weiden worden dichte netwerken van sloten gecreëerd met begroeide oevers. Deze sloten hebben een regenwaterretentie functie en daarnaast een recreatieve en andere natuurgerelateerde functies. Een belangrijk aandachtspunt voor het ontwerp is een goede landschappelijke overgang van het stedelijk naar het landelijk gebied. Het open landschap van de Nieuwe Hollandse Waterlinie blijft behouden van de stadsrand tot aan de Diefdijk. Bestaande landschappelijke elementen, zoals de visvijver, worden in de nieuwe landschappelijke structuur opgenomen. Tussen de dorpen blijven de doorzichten naar het open landschap gehandhaafd. (Voor een gedetailleerde beschrijving zie lit. 6.).

Bij deze effectbeschrijving wordt er van uitgegaan dat voor de planrealisatie het hele gebied op de schop gaat om het bouwrijp te maken. Hierbij zullen alle natuurlijke biotooptypen verdwijnen. Het aansluitend daarop bouwen van de woningen en het aanleggen van de infrastructuur zullen relatief weinig schade aanrichten. Door de inpassing van diverse stedelijk groenelementen en het graven van extra open water vanwege de eisen aan de waterhuishouding, zullen echter (op termijn) nieuwe biotopen ontstaan waarin zich diverse soorten kunnen (her)vestigen.

4.2 Voorgenomen werkzaamheden

Het bouwrijp maken van het terrein voor woningbouw is onderverdeeld in de volgende werkzaamheden:

Rooien beplanting

Het bos om de visvijver in het noordwesten van het projectgebied wordt gerooid. Dit geldt tevens voor de bomenrijen en/of solitaire bomen die op diverse plaatsen aanwezig zijn. Zie hiervoor biotopenkaart.

Dempen watergangen

Een aantal watergangen (zie ontwerpplan) worden gedempt. Voordat de watergangen worden gedempt, wordt de bagger verwijderd en over het omliggende terrein verspreid. Hierna worden de gedempte watergangen afgedekt met een laag zanderige klei.

Graven nieuwe- en verruimen bestaande watergangen

In het zuidoosten van het projectgebied wordt een zogenoemde “strang” gerealiseerd, ongeveer op de plaats waar 3000 jaar geleden een toenmalige Rijntak stroomde. Langs deze strang worden natuurvriendelijke oevers aangelegd. Plaatselijk worden tevens archeologische heuvels gecreëerd. De strang krijgt een recreatieve-(vissen, wandelen etc.) en natuurfunctie (veel kansen voor vogels amfibieën en vissen).

Aanbrengen zandlichaam

Op de grond waar de dorpen, de toegangswegen en de opritten zijn gepland en die dus zwaar belast gaat worden, wordt bij aanvang van het bouwrijp maken een zandlichaam aangebracht.

Aanleg wegen

Er worden naar de dorpen diverse toegangswegen aangelegd. Voor recreatieve doeleinden worden tevens fiets- en wandelpaden gerealiseerd.

Aanleg ecologische zone

Langs de westzijde van de te realiseren woondorpen wordt een ecologische zone ontwikkeld. Deze zone verbindt het oeverwalgebied met het komgebied. Deze zone vormt een overgang tussen de terpdorpen en de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

4.3 Effecten op flora

De beschermde en/of bedreigde soorten waarvan wordt aangenomen dat deze in het projectgebied voorkomen zijn dotterbloem (*Caltha palustris*), grote kaardenbol (*Dipsacus fullonum*) en zwanebloem (*Butomus umbellatus*). Deze soorten zijn wel beschermd maar ecologisch gezien niet zeer kwetsbaar omdat deze soorten geen zeer specifieke eisen stellen aan de standplaats.

De dotters en zwanebloemen kunnen mogelijk worden beschadigd of vernietigd bij de aanleg van de uitbreidingswijk. Het graven van nieuwe watergangen levert echter een uitbreiding op van de biotoop waarin de zwanebloem en dotterbloem zich kan vestigen.

4.4 Effecten op fauna

Zoogdieren

De meeste in het projectgebied aangetroffen zoogdiersoorten zijn gebonden aan grasland. Het soortenarm grasland verdwijnt grotendeels binnen de grenzen van het werkgebied.. Deze zoogdieren zijn echter voldoende mobiel en flexibel om elders een nieuwe leefomgeving te vinden. Het is niet te voorkomen dat tijdens de werkzaamheden diverse nesten/holletjes van woelrat en veldmuis worden vernietigd wat de bewoners waarschijnlijk niet zullen overleven.

Broedvogels

De meeste broedvogels komen voor in en rond de bomenrijen. Daarnaast zijn er een aantal in het soortenarm grasland en in en rondom bebouwing. Het zijn allemaal algemeen voorkomende en weinig kritische vogelsoorten die zich gemakkelijk kunnen aanpassen aan een veranderende omgeving of eenvoudig elders een nieuwe leefomgeving vinden. In de nieuwe groenstructuur in de wijk ontstaan voor tal van broedvogels weer nieuwe broedmogelijkheden.

Amfibieën

Voor de amfibieën is water noodzakelijk voor het voortbestaan. Het dempen van watergangen heeft tot gevolg dat er op die plek geen voortplanting meer mogelijk is. Dit zal geen onoverkomelijke verliezen met zich meebrengen omdat de aangetroffen amfibieën algemeen in Nederland voorkomen, vrij mobiel zijn en niet zeer kritisch zijn ten aanzien van hun leefomgeving.

Vanwege de watervraag zullen nieuwe watergangen worden gegraven binnen het projectgebied waardoor ook in de toekomst voldoende mogelijkheden zijn voor voortplanting. Een snelle

hervestiging en herstel van de kleine verliezen die tijdens de werkzaamheden geleden zullen worden, liggen in de lijn de verwachting.

Vissen

De bittervoorn en de kleine modderkruiper zijn vissoorten die beschermd worden door de Flora- en faunawet en daarnaast opgenomen zijn in bijlage II van de Habitatrichtlijn. Ze genieten daardoor extra bescherming. Het vetje is niet wettelijk beschermd, maar wordt in Nederland wel bedreigd en is daardoor opgenomen in de rode lijst. Bij een rodelijstsoort is bij uitvoering van de werkzaamheden de zorgplicht van toepassing. Deze algemene zorgplicht houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor alle in het wild levende dieren, inclusief hun leefomgeving en voor alle planten en hun groeiplaats.

De bittervoorn is afhankelijk van zoetwatermossels en vegetatierijke sloten. Deze mossels zijn van belang voor de voortplanting: het vrouwtje zet haar eitjes hier in af. Het is daardoor belangrijk dat de aanwezige vissen niet worden gedood tijdens het dempen. Zie ook pagina 12. Het in stand houden van voldoende mossels in de sloten is niet van belang omdat ze in de huidige situatie ook bijna niet voorkomen. De kleine modderkruiper komt momenteel overal in het plangebied voor en stelt geen zeer hoge eisen aan de leefomgeving.

Omdat weer voldoende open water wordt gegraven bij de realisatie van de strang, zullen de beschermde en bedreigde vissoorten weer voldoende nieuw leefgebied terugkrijgen. Als tijdens de werkzaamheden de vissen voldoende worden ontzien, zullen de populaties geen grote verliezen lijden.

5 MITIGERENDE EN COMPENSERENDE MAATREGELEN

5.1 Algemeen / uitvoering

Om de invloed van de aanleg van Parijsch-Zuid tot een minimum te beperken, worden mitigerende en compenserende maatregelen genomen. Deze bestaan voor dit project uit aandachtspunten die worden meegenomen bij de uitvoering van de werkzaamheden. Tevens worden er adviezen voorgesteld betreffende aanleg ecologische verbindingzone en oeverzones

Geen voorbereidende werkzaamheden uitvoeren in broedtijd

De voorbereidende werkzaamheden (met name rooien van beplanting en dempen watergangen) vinden plaats buiten de broedperiode zodat de legfels van de diverse vogelsoorten niet verloren gaan. De broedperiode loopt van 15 maart t/m 15 augustus. Deze periode komt overeen met de voortplantingsperiode van de amfibieën.

Belangrijk is dat het rooien van de bomenrijen niet in de broedperiode plaatsvindt omdat dan legfels verloren zullen gaan.

Ook voor zoogdieren geldt dat in verband met de voortplanting in de periode van maart tot juli geen (opruimings)werkzaamheden plaatsvinden.

Voorbereidende werkzaamheden

Voordat graafwerkzaamheden plaatsvinden, wordt de aanwezige vegetatie gemaaid zodat kleine zoogdieren en andere diersoorten zich hierin niet meer zullen vestigen of ophouden. Voorafgaand aan de maaiwerkzaamheden wordt gecontroleerd of er zich nog dieren in de vegetatie bevinden. Ook bij het rooien van de beplanting is het wenselijk om vooraf na te gaan of zich dieren in de beplanting ophouden.

Baggeren watergangen

Tijdens de baggerwerkzaamheden dienen de vissen en mossels die worden opgebaggerd in de watergang te worden teruggezet.

Dempen van watergangen

De watergangen die worden gedempt kunnen vissen en amfibieën bevatten. Hier wordt tijdens het dempen rekening mee gehouden.

Indien het dempen niet op de juiste manier plaatsvindt, zullen de in de watergang aanwezige organismen bedolven worden door het dempingsmateriaal. Dit is zeker het geval als er naar het dode einde van een watergang wordt toegewerkt. In dergelijke gevallen zitten in de val zitten en niet kunnen vluchten.

In de winter (vanaf november tot februari/maart) overwintert met name de bruine kikker in de modderlaag op de waterbodem. Demping van een watergang in deze periode zullen deze amfibieën niet overleven en zal daarom plaatsvinden tussen september en half oktober. In deze periode hebben de meeste amfibieën na de voortplantingstijd verlaten en zijn de in het water overwinterende amfibieënsoorten nog niet teruggekeerd.

Voordat watergangen worden gedempt, zijn de nieuwe watergangen al gegraven.

Bij het dempen van geïsoleerde watergangen wordt een watergang eerst afgedamd en daarna leeggepompt totdat er circa 10 cm water in staat. Vervolgens worden alle in het water levende fauna gevangen en elders uitgezet. Daarna wordt de watergang gedempt.

Watergangen die in open verbinding staan met andere watergangen worden vanaf het dode einde in de richting van het open einde worden gedempt, zodat vissen en amfibieën kunnen vluchten naar de aansluitende watergangen. Dit vindt in een laag tempo plaats zodat de dieren voldoende tijd hebben om te vluchten.

Verwijderen beplanting

Om de oude strang te herstellen wordt volgens het ontwerpplan de beplanting om de visvijver verwijderd en de visvijver gekoppeld aan de te herstellen strang. Dit brengt wel een risico met de zich mee voor de vissen in de visvijver. Het is de vraag hoe de vissen op het gebiedsvreemde water reageren. Tevens wordt het grootste bos van het projectgebied verwijderd. Dit bos is in een vergevorderd stadium. Het zal ook weer een lange tijd duren om dit stadium elders te bereiken. De visvijver heeft ook een dubbele functie namelijk recreatief en natuur. Een optie is om de visvijver in deze staat te handhaven met het bijbehorende omliggend groen en strang **langs** de visvijver te situeren. De toegangsweg naar het dorp wordt meer noordelijk gesitueerd.

5.2 Verbeteren en creëren biotoop bittervoorn

De bittervoorn is een flora- en faunawet tabel 3, bijlage 1 AMvB vissoort. Het is daarom van belang deze vissoort extra te beschermen en hiervoor maatregelen te treffen.

Om het biotoop van de bittervoorn te verbeteren of te creëren dienen:

- langs de “strang” natuurvriendelijke oevers aangelegd te worden met daarbij plantenrijke oeverzone.
- overtollige bagger te worden verwijderd zodat een dunne laag overblijft. Deze bagger werkzaamheden dienen bij voorkeur in het najaar plaats te vinden (september - november).
- terugzetten uitgebaggerde zoetwatermossels, deze zijn noodzakelijk voor de voortplanting van de bittervoorn.

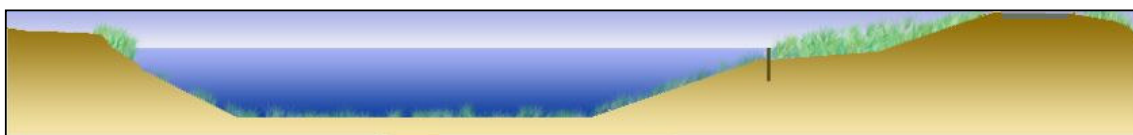
5.3 Advies aan te leggen ecologische verbinding

Bij het ontwerpen van de ecologische (verbindings) zone in het westen van het projectgebied dient men rekening te houden met de volgende aanbevelingen:

- De gebieden met een natuur functie moeten zoveel mogelijk aaneengesloten zijn
- Er dienen doelsoorten vastgesteld te worden, dit zijn de soorten die door de uitvoering van dit project verstoord of zelfs vernietigd worden. Aan de hand van deze soorten kunnen de meest geschikte biotooptypen gerealiseerd worden.
- Gebruik bestaande natuurelementen als schakels, dit om sneller tot het gewenste eindbeeld te komen.
- Creëer vochtige vegetaties het ideale biotoop voor de gewone dotterbloem en zwanebloem, die waarschijnlijk tijdens voorbereidende werkzaamheden verloren gaan.
- Het creëren van een grote diversiteit aan biotopen afwisseling.

5.4 Advies in te richten oeverzones

Bij het ontwerpen van de oeverzones van de strang kan het beste het plasbermprofiel gehanteerd worden. Dit profiel, levert ecologisch gezien, de meeste floradiversiteit op. Het profiel heeft vanaf het maaiveld een talud van 1:2, dit talud loopt door tot er een maximale waterdiepte van 20 cm is bereikt. Onderaan het talud begint de plasberm met een variabele breedte. Het diepste gedeelte van de plasberm heeft een waterdiepte van 60 – 80 cm. Na de plasberm loopt het onderwater talud geleidelijk af. Voor de vegetatie kan gekozen worden voor aanplanten of spontane ontwikkeling. Het laatste heeft de voorkeur omdat dan alle levensfasen(van de planten) worden doorlopen en natuurlijke selectie optreedt. Zo ontstaat een zo natuurlijk mogelijke oeverzone.

Figuur 5.4. voorbeeld dwarsprofiel natuurvriendelijke oever

6 VERVOLGSTAPPEN

6.1 Inleiding

Met ingang van 23 februari 2005 zijn de uitvoeringen van een natuurtoetsen en het aanvragen van ontheffingen voor de Flora- en faunawet gewijzigd. Aanleiding hiervoor is het Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met de wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere aanwijzingen (AMvB artikel 75).

Dit houdt in dat naar aanleiding van het voorkomen van soorten gekeken wordt in welke tabel deze voorkomen. Bij deze natuurtoets komt de Bittervoorn voor in tabel 3. Dit houdt in dat er een uitgebreide natuurtoets, zoals deze moet worden uitgevoerd en beoordeeld door LNV.

6.2 Status van deze natuurtoets

De bestaande soortgegevens, aangevuld met de resultaten van het veldbezoek, zijn voldoende om een betrouwbaar beeld te vormen van de aanwezigheid van bedreigde en beschermde planten en dieren binnen de projectgebieden. Aanvullend onderzoek is daarom niet nodig.

Hoewel verstoring en vernietiging van de in het plangebied voorkomende soorten door de mitigerende/compenserende maatregelen (zie hoofdstuk 5) zo veel mogelijk wordt beperkt, kan dit niet geheel worden voorkomen. Een ontheffing ingevolge artikel 75, lid 4, Flora- en faunawet (ontheffing voor ruimtelijke ingrepen) is daarom nodig.

Voor de broedvogels in het gebied dient alleen ontheffing aangevraagd te worden als werkzaamheden in het broedseizoen plaatsvinden. Buiten deze periode mogen de dieren zonder ontheffing worden verontrust omdat ze erg gemakkelijk elders een leefgebied kunnen vinden. Voor het vernietigen van vaste nestplaatsen van minder algemene soorten (o.a. roof- en kolonievogels) buiten het broedseizoen moet wel ontheffing worden aangevraagd. Voor dit project is dit echter niet van toepassing.

In bijlage 1 is weergegeven voor welke soorten en welke handelingen ontheffing moet worden aangevraagd.

6.3 Tijdspad ontheffingsaanvraag

Het aanvraagformulier voor de genoemde ontheffing moet samen met dit rapport en het ontwerpplan worden opgestuurd naar:

Dienst Regelingen Dordrecht

Postbus 1191
3300 BD Dordrecht

De behandeling van een ontheffingsaanvraag verloopt volgens de procedure van de Algemene wet bestuursrecht. De Dienst Regelingen Dordrecht, de beoordelende instantie, hanteert een wettelijke termijn van acht weken om tot een besluit te komen. Deze termijn kan als hiertoe aanleiding is vier tot zes maanden worden verlengd.

Indien de Dienst Regelingen Dordrecht geen bezwaren heeft tegen de voorgenomen ingreep, krijgt de aanvrager in eerste instantie een voorlopige ontheffing. Na afgifte hiervan hebben derden nog zes weken de tijd om bezwaar aan te tekenen. Tijdens de bezwarentermin mag, op eigen risico, begonnen worden met de werkzaamheden. Mocht bezwaar worden aangetekend, dan zal de minister beslissen of wel of geen definitieve ontheffing wordt verleend. Als de minister de bezwaren niet gegrond acht, kan in beroep worden gegaan bij de bestuursrechter. Dit beroep kan meer dan een jaar in beslag nemen.

7 BRONNEN

1. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002, *De Nederlandse Libellen (Odonata)*, Nederlandse Fauna 4, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
2. SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002, *Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000*, Nederlandse Fauna 5, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
3. Ruimtelijke inrichting, 1997, *Woningbouwproject Parijsch MER*, Grontmij, De Bilt
4. Notitie Onderzoek Flora- en Faunawet Parijsch Zuid, 2004, gemeente Culemborg, Dhr. J.D. Buizer
5. Inventarisatie flora en fauna van de Baarsemwaard, 2002, Natuur en vogelwacht Culemborg
6. Stedebouwkundige visie, Parijsch-zuid en de nieuwe standsrand van Culemborg, september 2002, Utrecht, Copijn Utrecht Tuin- en landsarchitecten bv en Joachim Eble Architectuur
7. Natuurlijke oevers in beweging, 1990, utrecht, Stichting Landelijk Overleg Natuur- en Landschapsbeheer

Geraadpleegde internetpagina's

- www.minlnv.nl
- www.natuurloket.nl

Bijlage 1: Handelingen, per planten- of diersoort, waarvoor ontheffing moet worden aangevraagd

Latijnse naam	Nederlandse naam	Flora- en faunawet	Tabel	Habitatrichtlijn bijlage II of IV	Handelingen waarvoor ontheffing moet worden aangevraagd
Zoogdieren					
<i>Apodemus sylvaticus</i>	bosmuis	ja	1	nee	Het verstoren, beschadigen en vernietigen van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen en het opzettelijk verontrusten van dieren.
<i>Arvicola terrestris</i>	woelrat	ja	1	nee	Het verstoren, beschadigen en vernietigen van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen en het opzettelijk verontrusten van dieren. Incidenteel worden dieren mogelijk gedood.
<i>Clethrionomys glareolus</i>	rosse woelmuis	ja	1	nee	Het verstoren, beschadigen en vernietigen van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen en het opzettelijk verontrusten van dieren.
<i>Crocidura russula</i>	huisspitsmuis	ja	1	nee	Het verstoren, beschadigen en vernietigen van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen en het opzettelijk verontrusten van dieren.
<i>Erinaceus europaeus</i>	egel	ja	1	nee	Het verstoren, beschadigen en vernietigen van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen en het opzettelijk verontrusten van dieren.
<i>Lepus europeus</i>	haas	ja	1	nee	Het verstoren, beschadigen en vernietigen van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen en het opzettelijk verontrusten van dieren.
<i>Micromys minutus</i>	dwergmuis	ja	1	nee	Het verstoren, beschadigen en vernietigen van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen en het opzettelijk verontrusten van dieren.
<i>Microtus arvalis</i>	veldmuis	ja	1	nee	Het verstoren, beschadigen en vernietigen van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen en het opzettelijk verontrusten van dieren.
<i>Mustela erminea</i>	hermelijn	ja	1	nee	Het verstoren, beschadigen en vernietigen van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen en het opzettelijk verontrusten van dieren.
<i>Mustela nivalis</i>	wezel	ja	1	nee	Het verstoren, beschadigen en vernietigen van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen en het opzettelijk verontrusten van dieren.
<i>Mustela putorius</i>	bunzing	ja	1	nee	Het verstoren, beschadigen en vernietigen van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen en het opzettelijk verontrusten van dieren.
<i>Oryctolagus cuniculus</i>	konijn	ja	1	nee	Het verstoren, beschadigen en vernietigen van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen en het opzettelijk verontrusten van dieren.
<i>Pitymys subterraneus</i>	ondergrondse woelmuis	ja	1	nee	Het verstoren, beschadigen en vernietigen van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen en het opzettelijk verontrusten van dieren.
<i>Sorex coronatus</i>	tweekleurige bosspitsmuis	ja	1	nee	Het verstoren, beschadigen en vernietigen van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen en het opzettelijk verontrusten van dieren.
<i>Talpa europaea</i>	mol	ja	1	nee	Het verstoren, beschadigen en vernietigen van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen en het opzettelijk verontrusten van dieren.
<i>Vulpes vulpes</i>	vos	ja	1	nee	Het verstoren, beschadigen en vernietigen van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen en het opzettelijk verontrusten van dieren.
Broedvogels					
<i>Anas platyrhynchos</i>	wilde eend	ja	2	nee	Geen ontheffing nodig zolang buiten broedperiode wordt gewerkt (15 maart t/m 15 augustus).
<i>Anser anser</i>	grauwe gans	ja	2	nee	Geen ontheffing nodig zolang buiten broedperiode wordt gewerkt (15 maart t/m 15 augustus).
<i>Anthus pratensis</i>	graspieper	ja	2	nee	Geen ontheffing nodig zolang buiten broedperiode wordt gewerkt (15 maart t/m 15 augustus).
<i>Ardea cinerea</i>	blauwe reiger	ja	2	nee	Geen ontheffing nodig zolang buiten broedperiode wordt gewerkt (15 maart t/m 15 augustus).
<i>Columba palumbus</i>	houtduif	ja	2	nee	Geen ontheffing nodig zolang buiten broedperiode wordt gewerkt (15 maart t/m 15 augustus).
<i>Corvus corone</i>	zwarte kraai	ja	2	nee	Geen ontheffing nodig zolang buiten broedperiode wordt gewerkt (15 maart t/m 15 augustus).
<i>Corvus monedula</i>	kauw	ja	2	nee	Geen ontheffing nodig zolang buiten broedperiode wordt gewerkt (15 maart t/m 15 augustus).
<i>Erithacus rubecula</i>	roodborst	ja	2	nee	Geen ontheffing nodig zolang buiten broedperiode wordt gewerkt (15 maart t/m 15 augustus).
<i>Fringilla coelebs</i>	vink	ja	2	nee	Geen ontheffing nodig zolang buiten broedperiode wordt gewerkt (15 maart t/m 15 augustus).
<i>Fulica atra</i>	meerkoet	ja	2	nee	Geen ontheffing nodig zolang buiten broedperiode wordt gewerkt (15 maart t/m 15 augustus).
<i>Gallinula chloropus</i>	waterhoen	ja	2	nee	Geen ontheffing nodig zolang buiten broedperiode wordt gewerkt (15 maart t/m 15 augustus).

Latijnse naam	Nederlandse naam	Flora- en faunawet	Tabel	Habitatrichtlijn bijlage II of IV	Handelingen waarvoor ontheffing moet worden aangevraagd
<i>Haematopus ostralegus</i>	scholekster	ja	2	nee	Geen ontheffing nodig zolang buiten broedperiode wordt gewerkt (15 maart t/m 15 augustus).
<i>Hirundo rustica</i>	boerenzwaluw	ja	2	nee	Geen ontheffing nodig zolang buiten broedperiode wordt gewerkt (15 maart t/m 15 augustus).
<i>Motacilla alba</i>	witte kwikstaart	ja	2	nee	Geen ontheffing nodig zolang buiten broedperiode wordt gewerkt (15 maart t/m 15 augustus).
<i>Parus major</i>	koolmees	ja	2	nee	Geen ontheffing nodig zolang buiten broedperiode wordt gewerkt (15 maart t/m 15 augustus).
<i>Passer domesticus</i>	huismus	ja	2	nee	Geen ontheffing nodig zolang buiten broedperiode wordt gewerkt (15 maart t/m 15 augustus).
<i>Phylloscopus collybita</i>	tijf tjaf	ja	2	nee	Geen ontheffing nodig zolang buiten broedperiode wordt gewerkt (15 maart t/m 15 augustus).
<i>Pica pica</i>	ekster	ja	2	nee	Geen ontheffing nodig zolang buiten broedperiode wordt gewerkt (15 maart t/m 15 augustus).
<i>Sturnus vulgaris</i>	spreeuw	ja	2	nee	Geen ontheffing nodig zolang buiten broedperiode wordt gewerkt (15 maart t/m 15 augustus).
<i>Turdus merula</i>	merel	ja	2	nee	Geen ontheffing nodig zolang buiten broedperiode wordt gewerkt (15 maart t/m 15 augustus).
<i>Vanellus vanellus</i>	kievit	ja	2	nee	Geen ontheffing nodig zolang buiten broedperiode wordt gewerkt (15 maart t/m 15 augustus).
Amfibieën					
<i>Bufo bufo</i>	gewone pad	ja	1	nee	Het opzettelijk verontrusten van dieren. Incidenteel worden dieren mogelijk gedood.
<i>Rana esculenta synklepton</i>	groene kikker	ja	1	nee	Het opzettelijk verontrusten van dieren. Incidenteel worden dieren mogelijk gedood.
<i>Rana temporaria</i>	bruine kikker	ja	1	nee	Het opzettelijk verontrusten van dieren. Incidenteel worden dieren mogelijk gedood.
<i>Triturus vulgaris</i>	kleine watersalamander	ja	1	nee	Het opzettelijk verontrusten van dieren. Incidenteel worden dieren mogelijk gedood.
Vissen					
<i>Cobitis taenia</i>	kleine modderkruiper	ja	2	II	Het opzettelijk verontrusten van dieren. Incidenteel worden dieren mogelijk gedood.
<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	bittervoorn	ja	3	II	Het opzettelijk verontrusten van dieren. Incidenteel worden dieren mogelijk gedood.
Planten					
<i>Caltha palustris</i>	gewone dotterbloem	ja	1	nee	Ontwortelen, beschadigen
<i>Dipsacus fullonum</i>	grote kaardenbol	ja	1	nee	Ontwortelen, beschadigen
<i>Butomus umbellatus</i>	zwanebloem	ja	1	nee	Ontwortelen, beschadigen

Bijlage 2: Natuurwetgeving

Natuurwetgeving

In Nederland zijn ten aanzien van natuurwetgeving twee wetten en twee richtlijnen van toepassing:

- Natuurbeschermingswet
- Flora- en faunawet
- Vogelrichtlijn
- Habitatrichtlijn

De Natuurbeschermingswet en de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn beschermen gebieden die in het kader hiervan zijn aangewezen. De Flora- en faunawet is meer soortgericht en geldt daar waar beschermde soorten voorkomen.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet is een gebiedsbeschermingswet waarin de aanwijzing van gebieden als 'beschermde natuurmonument' is geregeld. In de beschermde gebieden zijn handelingen die schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis van planten en dieren verboden zonder vergunning.

In 1998 is de Natuurbeschermingswet herzien. Sindsdien is het voor de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) mogelijk beschermde landschapsgezichten en gebieden die wegens internationale verplichtingen beschermd moeten worden (SBZ's) aan te wijzen. Daarnaast heeft het Rijk een aantal beschermingstaken gedelegeerd aan de provincies (o.a. verlenen van vergunningen).

Op dit moment wordt gewerkt aan een wijziging van de Natuurbeschermingswet uit 1998. Het doel van deze wijziging is de gebiedsbeschermingscomponent van de Vogel- en Habitatrichtlijn beter te verankeren in de Nederlandse natuurwetgeving.

De nieuwe Natuurbeschermingswet gaat bestaan uit drie onderdelen:

- aanwijzing van Vogel- en Habitatrichtlijngebieden (artikel 10a);
- beheer van deze gebieden (artikel 19a, 19b en 19c);
- toetsen van plannen, projecten en andere handelingen in of nabij deze gebieden (artikel 19d, 19e, 19f, 19g en 19h).

De nieuwe Natuurbeschermingswet is nog niet van kracht en daarom zijn de gebiedscomponenten van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn momenteel nog kracht.

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is gericht op de bescherming van in het wild levende planten- en diersoorten en is sinds 1 april 2002 in werking. In deze raamwet zijn alleen de hoofdlijnen opgenomen. De uitwerking van deze hoofdlijnen is geregeld in aparte besluiten en regelingen.

De Flora- en faunawet is ontstaan uit een aantal Nederlandse soortbeschermingswetten (Vogelwet 1936, Wet Bedreigde Uitheemse Dier- en Plantensoorten, Jachtwet, Nuttige dierenwet 1914 en hoofdstuk V van de Natuurbeschermingswet) en de soortbeschermingscomponent van de Europese Habitat- en de Vogelrichtlijn. Deze Europese soortbescherming heeft met de Flora- en faunawet een Nederlandse vertaling gekregen en vervangt deze. Ook de Nederlandse soortbeschermingswetten zijn vanaf 1 april 2002 vervangen door de Flora- en faunawet.

Hoofdstuk II (artikel 3, eerste en tweede lid, en artikel 4, eerste tweede en derde lid) van deze wet bevat bepalingen over de aanwijzing van beschermde planten- en diersoorten. De aanwijzing op nationale gronden heeft plaatsgevonden bij algemene maatregel van bestuur (Staatsblad 523 28 no-

vember 2000, Staatscourant 13 maart 2002). Internationaal gezien zijn bij ministeriële regeling de soorten overgenomen uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bijlage 1 van de Vogelrichtlijn.

Uitgangspunt in de Flora- en faunawet is het “nee-tenzij”-beginsel. Beschermen staat voorop, ingrijpen is bij uitzondering mogelijk. Het beschermen van soorten wordt door de wet op twee manieren mogelijk gemaakt:

1) Het verbieden van een aantal handelingen die schadelijk zijn voor beschermde planten of dieren. Op basis van artikel 8 is het verboden om beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen. De artikelen 9 tot en met 12 zijn gericht op het beschermen van diersoorten. Hierin staat beschreven dat het verboden is beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (art. 9), opzettelijk te verontrusten (art. 10), nesten, holen, andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (art. 11) en eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen (art. 12).

2) Het aanwijzen van kleine terreinen of objecten als beschermde leefomgeving. Hoofdstuk IV bepaalt dat Gedeputeerde Staten de mogelijkheid hebben om plaatsen die van grote betekenis zijn voor een beschermde planten- of diersoort aan te wijzen als beschermde leefomgeving.

Op basis van artikel 75 van de Flora- en faunawet kan ontheffing worden verleend voor handelingen die in strijd zijn met de wet. Toetsing van plannen in het kader van een ontheffing vindt plaats aan de hand van twee categorieën:

- I) Soorten genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en ingevolge artikel 75, vijfde lid, bij Algemene Maatregel van Bestuur aangewezen bedreigde soorten.
- II) Overige soorten die zijn aangewezen op grond van artikel 3, eerste en tweede lid, en artikel 4, eerste, tweede en derde lid, van de Flora- en faunawet.

ad I) Vrijstelling of ontheffing wordt verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere oplossingen mogelijk zijn om de doelstellingen van het project te behalen (ontstentenis van alternatieven) en er sprake is van een dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu gunstige effecten.

ad II) Vrijstelling of ontheffing wordt verleend wanneer geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort (artikel 75, vierde lid).

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn is een Europese richtlijn die in 1979 is vastgesteld en gericht op de bescherming van vogelsoorten binnen de Europese Unie (EU). De richtlijn verplicht de lidstaten tot de instandhouding van de in het wild levende vogelsoorten op hun grondgebied en heeft betrekking op de bescherming van vogels, hun eieren, nesten en leefgebieden.

De richtlijn draagt tevens zorg voor de extra bescherming van broed- en trekvogels die:

- met uitsterven worden bedreigd;
- gevoelig zijn voor veranderingen in de leefomgeving;
- als bijzonder zeldzaam beschouwd worden;
- bescherming nodig hebben vanwege de eisen die ze aan hun habitat stellen.

Voor de vogels die genoemd zijn op de lijst van kwalificerende soorten heeft de minister Speciale Beschermingszones (SBZ's) aangemeld en deze zijn als zodanig aangewezen door de EU. In deze gebieden en daarbuiten mogen geen handelingen worden verricht die een negatief effect hebben op de voorkomende beschermde vogels (o.a. omtrent het doden, vangen of verstoren). Voor de aange-

wezen Vogelrichtlijngebieden geldt ook het beschermingsregime van de Habitatrichtlijn en het daarmee samenhangende toetsings- en afwegingskader zoals in artikel 6 van de Habitatrichtlijn is opgenomen.

Habitatrichtlijn

De Europese Habitatrichtlijn is complementair aan de Vogelrichtlijn en richt zich op de bescherming van bijzondere planten- en diersoorten (uitgezonderd vogels) en hun leefgebieden.

De in de richtlijn genoemde maatregelen zijn gericht op:

- het behoud van natuurlijke habitat en ecosystemen;
- de bescherming van leefgebieden van bepaalde dieren en planten.

Met de richtlijn wordt getracht een Europees ecologisch netwerk tot stand te brengen (Natura 2000) zodat migratie van planten- en diersoorten binnen de EU mogelijk wordt gemaakt.

Zowel voor soorten als natuurlijke habitat kunnen door de lidstaten SBZ's aangemeld worden (gebieden van communautair belang). Deze moeten door de Europese Commissie worden goedgekeurd. Activiteiten die de soorten en habitat binnen een SBZ aantasten zijn verboden. Tevens moeten de milieueffecten van deze activiteiten worden beoordeeld. Wanneer een activiteit van groot openbaar belang (activiteit i.v.m. menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of verbetering van het milieu) is, kan in sommige gevallen ontheffing worden verleend. Wel moeten dan respectievelijk mitigerende en/of compenserende maatregelen worden genomen.

In bijlage I van de richtlijn wordt de beschermde habitat genoemd. In bijlage II zijn de planten- en diersoorten genoemd waarvan de habitat beschermd moet worden om deze soorten in stand te houden. Een aantal van deze soorten hebben een prioritaire status wat inhoudt dat niet alleen de soort maar ook de leefomgeving beschermd worden.

In bijlage IV worden de soorten genoemd die strikte bescherming genieten. Het is verboden deze soorten te doden, te vangen of te verontrusten of hun habitat aan te tasten. Dit geldt niet alleen binnen de SBZ's maar ook daarbuiten. Veel soorten uit bijlage IV zijn ook genoemd in bijlage II.

Rode lijsten

Op rode lijsten staan soorten die worden bedreigd in hun voortbestaan. In Nederland is inmiddels voor negen soortgroepen een rode lijst gepubliceerd in de Staatscourant:

- vogels
- dagvlinders
- zoogdieren
- reptielen en amfibieën
- paddestoelen
- libellen
- krekels en sprinkhanen
- korstmossen
- zoetwatervissen

De rode lijsten komen voort uit het verdrag van Bern. Dit verdrag vraagt bijzondere aandacht voor soorten die met uitsterven worden bedreigd en kwetsbaar zijn. Rodelijstsoorten genieten geen wettelijke bescherming. Wel is in de Flora- en faunawet (artikel 7) wettelijk vastgelegd dat de overheid zich inzet voor de bescherming van deze soorten en onderzoek naar deze soorten bevordert. Provinciale en gemeentelijke overheden en terreinbeherende instanties worden geacht rekening te houden met de rode lijst bij het uitvoeren van beheer en het formuleren van beleid.

Relevantie natuurwetgeving voor uitbreiding Parijsch-Zuid

Het projectgebied ligt niet in of nabij een SBZ van de Habitat-of Vogelrichtlijn. Ook ligt het gebied niet binnen (de invloedssfeer) van een aangewezen (staats)natuurmonument. Van gebiedsbescherming is daarom geen sprake.

Gezien het voorgaande is voor dit project alleen de Flora- en faunawet van toepassing (soortbescherming). Ook zal, in het licht van de algemene zorgplicht, zo veel mogelijk rekening gehouden worden met de in het projectgebied voorkomende rode lijstsoorten (bescherming en behoud van leefgebied).